

QUICKSCAN OP HOOFDLIJNEN

Analyse concept Havenvisie 2050

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Uitgangspunten analyse	3
3. Analyse concept Havenvisie 2050	4
1. Klimaatdoelen en CO2-neutraliteit	4
2. Circulaire economie en grondstoffentransitie	4
3. Energievoorziening en waterstofstrategie	5
4. Goederenstromen en ruimtelijke groei	6
5. Natuur, leefomgeving en gezondheid	6
6. Stikstofdepositie en natuurwaarden	7
7. Noordzee-aanloop en ankerplaatsen	7
8. Vestigings- en investeringsklimaat	8
9. Digitalisering, innovatie en veiligheid	9
10. Sociale dimensie en inclusiviteit	9
11. Sturing, evaluatie en trackrecord	10
4. Conclusie en aanbevelingen	11

Foto Omslag © Kees Torn

1. Inleiding

De concept Havenvisie 2050 van het Havenbedrijf Rotterdam (HbR) wil een toekomstbestendige haven schetsen, waarin klimaatneutraliteit, circulaire economie, economische kracht en sociale inclusiviteit en verbetering leefomgevingskwaliteit samengaan. De Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) onderschrijft deze doelstelling en waardeert de inzet van HbR om met maatschappelijke partners hierover in gesprek te gaan.

De NMZH werkt al ruim vijftig jaar samen met het HbR en andere betrokken partijen aan een duurzame en leefbare haven. Sinds onze oprichting in 1972 hebben wij structureel bijgedragen aan plannen, projecten en visietrajecten rondom natuur, milieu, energie en leefomgeving in en rond het havengebied. Deze lange betrokkenheid maakt dat wij de uitdagingen en spanningsvelden in dit gebied goed kennen. Ook de komende jaren blijven wij actief deelnemen aan het gesprek over de toekomst van het Haven Industrieel Cluster (HIC), vanuit de overtuiging dat ecologische grenzen, sociale rechtvaardigheid en economische innovatie hand in hand moeten gaan.

In deze notitie geven wij, op verzoek van het HbR, een eerste inhoudelijke beoordeling van de concept Havenvisie 2050. Wij doen dit in de vorm van een quickscan, omdat tijd en middelen voor een diepgravende analyse op dit moment ontbreken. Tegelijk willen wij benadrukken dat wij bereid zijn dit gesprek voort te zetten en samen te werken aan een stevig fundament voor een geloofwaardige, duurzame en maatschappelijk gedragen havenontwikkeling tot 2050.

De NMZH heeft de concept Havenvisie 2050 beoordeeld op elf hoofdonderdelen. Per onderdeel volgt een analyse, gevolgd door concrete aanbevelingen. Aan het eind van deze notitie formuleren wij onze overkoepelende conclusies.

Den Haag, 23 juli 2025
Alex Ouwehand, Directeur

2. Uitgangspunten analyse

De beoordeling die de NMZH in deze notitie presenteert, is opgezet als een inhoudelijke quickscan van de concept Havenvisie 2050. Gezien de beperkte doorlooptijd en de complexiteit van het onderwerp, is ervoor gekozen om in kort bestek een breed gedragen, samenhangende analyse te maken die het gesprek over de toekomst van de haven kan verdiepen. Die aanpak is niet gebaseerd op een volledige effectenanalyse of datagedreven milieutoets, maar op een beleidsmatige, strategische lezing van de visie tegen de achtergrond van langjarige betrokkenheid, actuele beleidsontwikkelingen en maatschappelijke ambities.

De NMZH baseert zich in deze beoordeling op haar jarenlange ervaring met het havengebied en het HbR. Die ervaring gaat terug tot het begin van de jaren zeventig, toen NMZH als regionale koepel van natuur- en milieuorganisaties mede aan de wieg stond van het maatschappelijke debat over de effecten van de Rotterdamse haven op natuur en leefomgeving. Vanuit die betrokkenheid is in de loop der jaren structureel samengewerkt aan onder andere milieubeleidsplannen, natuurnetwerkontwikkeling, aanleg Maasvlakte II, energietransitieprojecten, stikstofaanpak, landschapsvisies, beleidsconsultaties en reguliere overleggen.

Voor deze quickscan is gekozen voor een thematische aanpak. Per inhoudelijk hoofdonderwerp, variërend van klimaat en energie tot circulaire economie, leefomgeving, ruimtegebruik en sociale inclusiviteit, is een analyse gemaakt, gevolgd door een set aanbevelingen die aansluiten bij de rol van het Havenbedrijf én bij de bredere bestuurlijke context. Daarbij is expliciet aansluiting gezocht bij het Klimaatakkoord van Parijs, de Sustainable Development Goals van de VN, en de systeemwaarschuwingen van onder meer de Club van Rome. Tegelijkertijd is rekening gehouden met recente beleidsverschuivingen, zoals de bijstelling van het wind-op-zee-doel, de druk op het elektriciteitsnet en de internationale instabiliteit.

De opzet van deze beoordeling beoogt niet alleen inhoudelijke scherppte, maar ook een uitnodiging tot verdere dialoog. De NMZH presenteert zich in deze quickscan als een kritische, maar constructieve partner. Onafhankelijk in haar afwegingen, maar nadrukkelijk bereid om mee te denken over oplossingen, tussendoelen, monitoring en bestuurlijke borging. Juist in de huidige transitiefase, waarin veel ambities nog geconcretiseerd moeten worden, is de NMZH ervan overtuigd dat samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties essentieel is om de koers daadwerkelijk te verleggen richting 2050. Niet alleen bij de totstandkoming, maar ook in de uitvoeringsfasé daarna.

3. Analyse concept Havenvisie 2050

De NMZH heeft de concept Havenvisie 2050 beoordeeld op inhoud, uitvoerbaarheid en maatschappelijke betekenis. Daarbij is gekeken in hoeverre de visie bijdraagt aan het behalen van internationale klimaatdoelen, duurzaam ruimtegebruik, circulaire economie en sociale rechtvaardigheid en het verbeteren van de leefomgevingskwaliteit. De analyse volgt thematisch en behandelt per onderdeel de kernpunten van de visie, voorzien van een inhoudelijke reflectie en aanbevelingen vanuit ecologisch en maatschappelijk perspectief.

1. KLIMAATDOELEN EN CO₂-NEUTRALITEIT

De Havenvisie 2050 stelt dat de haven in 2050 klimaatneutraal moet zijn. Dit is een noodzakelijke en waardevolle ambitie, in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. De route hiernaartoe rust op elektrificatie van processen, grootschalige inzet van waterstof, toepassing van CCS (Carbon Capture and Storage) en circulariteit. In de huidige context zijn deze aannames echter niet zonder risico's. Het kabinet heeft de ambities voor wind op zee recent bijgesteld van 50 naar 30–40 GW in 2040. De visie rekent op 70 GW in 2050, waarvan een fors aandeel via Rotterdam zou moeten worden aangevoerd. Dit is nu niet realistisch meer. Bovendien kampt het Nederlandse net met structurele congestie en ontbreekt momenteel de infrastructuur om duurzame stroom grootschalig te transporteren en toe te passen in de industrie.

Daarnaast is CCS gepositioneerd als sluitstuk voor restemissies, maar ontbreekt een duidelijke onderbouwing van de inzet van CCU (Carbon Capture and Utilisation). CCU wordt slechts zijdelings genoemd, terwijl het potentieel biedt om CO₂ daadwerkelijk in circulaire processen te benutten in plaats van op te slaan. De visie blijft vaag over de timing en de opschalingsstrategie. Om deze ambitie waar te maken zijn substantiële investeringen nodig in energie-infrastructuur, netcapaciteit, vergunningprocedures en innovatie. Ook is beleidsmatig een heldere fasering nodig, met tussendoelen in 2030 en 2040, gekoppeld aan jaarlijkse emissiereducties voor het havengebied. Zonder dat dreigt 2050 opnieuw een horizon te blijven zonder structurele bijsturing.

Advies NMZH

- Herijk het energiep pad met realistische wind- en netcapaciteit.
- Prioriteer emissiereductie bij de bron boven afvang en opslag.
- Voeg een reductiepad toe met jaarschijven voor de absolute CO₂-uitstoot van het havengebied.
- Specificeer de rolverdeling CCS/CCU en toets CCU op circulariteit en milieudruk.

2. CIRCULAIRE ECONOMIE EN GRONDSTOFFENTRANSITIE

De visie spreekt over een toekomst waarin reststromen, biomassa, chemische recycling en hergebruik van materialen een belangrijke rol spelen. Er wordt gesproken over een circulaire chemische industrie en een haven zonder onnodige verspilling. Maar er is geen concreet afbouwpad voor fossiele grondstoffen, en de milieueffecten van nieuwe processen worden niet

geëxpliciteerd. Daarmee dreigt het begrip 'circulair' te worden ingevuld als 'technisch hergebruik', zonder daadwerkelijke reductie van de totale materiaalvraag.

Bovendien wordt onvoldoende aandacht besteed aan de risico's van toxische emissies, afvalwater, geurhinder en andere milieudruk die voortkomt uit chemische kringlopen. CCU-processen kunnen bijvoorbeeld leiden tot de productie van methanol of synthetische kerosine, met nieuwe emissies en milieubelastende bijproducten. In de huidige situatie ontbreken daarvoor adequate normen, vergunningstructuren en toezichtcapaciteit. Voor de periode tot 2035 is nodig dat beleid en investeringen gericht worden op het sluiten van hoogwaardige ketens, bronbeperking, stimulering van biobased producten en het uifaseren van niet-hernieuwbare en schadelijke grondstoffen. Daarvoor moet het vestigingsbeleid voor de haven ook kwaliteit boven volume stellen.

Advies NMZH

- Stel reductiedoelen voor fossiele en primaire grondstoffen.
- Veranker circulariteit én milieukwaliteit als randvoorwaarden in vestigingsbeleid.
- Voorkom dat nieuwe processen leiden tot verschuiving van milieudruk naar water, bodem of afvalstromen.

3. ENERGIEVOORZIENING EN WATERSTOFSTRATEGIE

De energievisie van het Havenbedrijf richt zich sterk op waterstof als schone drager voor industrie en transport. Daarbij wordt gerekend op grootschalige elektrolyse op de Maasvlakte en import van waterstof(dragers) uit landen als Namibië of het Midden-Oosten. Lokale productie vereist echter enorme hoeveelheden duurzame stroom, waarvan de aanlanding en infrastructuur nu al onder druk staan. Bovendien is de betrouwbaarheid van import afhankelijk van geopolitieke stabiliteit, duurzaamheid van productie en beschikbaarheid van scheepvaartcapaciteit. De visie benoemt de benodigde infrastructuur, zoals de Delta Rhine Corridor. Maar gaat niet in op risico's van vertraging, weerstand of kosten. Ook ontbreekt een fasering in de uitrol van toepassingen. Waar is waterstof onmisbaar? Waar is elektrificatie mogelijk? en wat wordt eerst ontwikkeld? Om de ambitie te halen is meer sturing nodig. Beleidsmatig moeten schaarse hernieuwbare energiedragers worden voorbehouden aan sectoren zonder alternatief. Daarnaast zijn investeringen nodig in leidinginfrastructuur, buffering, en betrouwbare internationale partnerschappen met robuuste duurzaamheidscriteria. Deze keuzes moeten uiterlijk in 2030 bestuurlijk zijn vastgelegd, met uitvoering uiterlijk voor 2040.

Advies NMZH

- Richt de waterstofstrategie op schaarse toepassingen zoals luchtvaart en zware industrie.
- Ontwikkel een toetskader voor duurzaamheid en leveringszekerheid van importstromen.
- Voeg robuustheidstoetsen toe voor leveringszekerheid en energiezekerheid.

4. GOEDERENSTROMEN EN RUIMTELIJKE GROEI

De Havenvisie voorspelt een groei van de overslag tot 580 miljoen ton in 2050. Dit is gebaseerd op verwachte toename van circulaire, energiedragers en bulkstromen. Deze groeiveronderstelling is echter risicovol. De wereldeconomie is in beweging, met toenemend protectionisme, teruglopende handel, disrupties door oorlog en geopolitieke spanningen. Tegelijkertijd vereist het integral-scenario van de Club van Rome juist een afname van mondiale materiaalketens. In de huidige situatie is al sprake van ruimtegebrek, concurrentie tussen functies (industrie, energie, woningbouw, natuur), en druk op de bestaande infrastructuur. De noodzaak voor fysieke groei is daardoor niet evident. Toch blijft de mogelijkheid van zeewaartse uitbreiding in de visie impliciet openstaan, terwijl alternatieven niet worden uitgewerkt. Voor een geloofwaardige en duurzame toekomstvisie is nodig dat overslag niet als doel wordt gezien, maar als afgeleide van maatschappelijke meerwaarde. Dat vraagt om herijking van het ruimtelijk beleid, met scenario's zonder volumegroei en nadruk op intensivering, clustering en transitie in bestaande ruimte. Ook moeten toetsingscriteria worden opgesteld voor de toegevoegde waarde van nieuwe activiteiten.

Advies NMZH

- Stel een overslagplafond vast met nadruk op toegevoegde waarde per ton.
- Ontwikkel ruimtelijke scenario's zonder volumegroei, gericht op optimalisatie.
- Sluit uitbreiding pas in na volledige benutting en vergroening van bestaande ruimte.

5. NATUUR, LEEFOMGEVING EN GEZONDHEID

In de visie wordt erkend dat de haven ook in 2050 moet bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Toch blijft deze ambitie op cruciale onderdelen vaag. Luchtkwaliteit, geluid en geur worden slechts op hoofdlijnen benoemd en niet gekoppeld aan meetbare normen of verbeterdoelen. Ook is er geen sprake van een integrale milieubalans waarin de cumulatieve effecten van alle havenactiviteiten, zowel bestaand als nieuw, worden afgewogen.

In de huidige situatie ervaren bewoners van omringende gemeenten zoals Vlaardingen, Rozenburg en Hoek van Holland hinder door geur, stof en geluid afkomstig van industrie en scheepvaart. Deze effecten nemen naar verwachting niet vanzelf af, zeker niet als de haven intensiever wordt gebruikt voor energieproductie en verwerking van bulk- en reststromen. Zonder heldere kaders voor ruimtelijke afwegingen, vergunningverlening en emissieplafonds, dreigt gezondheid en leefbaarheid opnieuw het sluitstuk van het beleid te worden.

In de komende jaren is nodig dat voor het gehele havengebied emissieplafonds worden vastgesteld voor stikstof, fijnstof, NOx, geluid en geur. Ook dient beleid ontwikkeld te worden om kwetsbare groepen en woongebieden structureel te beschermen, onder meer via bufferzones, innovatienormen en toezicht.

Advies NMZH

- Verbind havenontwikkeling aan milieunormen voor lucht, geluid, bodem en stikstof.
- Veranker WHO-richtlijnen voor luchtkwaliteit in vergunningen en beleid.
- Ontwikkel ecologische effectmonitoring en pas deze toe op alle grootschalige projecten.

6. STIKSTOFDEPOSITIE EN NATUURWAARDEN

De haven grenst aan meerdere Natura2000-gebieden die ecologisch kwetsbaar zijn voor stikstofdepositie, verdroging en verstoring. In de visie wordt erkend dat er een afname van stikstofuitstoot nodig is, maar er worden geen stikstofplafonds benoemd en geen herstelprogramma's gekoppeld aan havenontwikkeling. Op dit moment wordt stikstofruimte vooral gezocht binnen bestaande emissies, maar bij toename van industriële activiteit, energieproductie en transport – ook met hernieuwbare stromen – kan opnieuw stikstof vrijkomen. De gedachte dat verduurzaming automatisch leidt tot minder stikstof klopt niet per definitie. Om natuurwaarden blijvend te beschermen is het noodzakelijk dat stikstofeffecten per activiteit, per gebied en per tijdsfase worden doorgerekend. Tegelijk moeten ontwikkelingsmogelijkheden worden gekoppeld aan investeringen in robuust natuurherstel en monitoring van effecten op lange termijn.

Advies NMZH

- Stel stikstofplafonds op voor havenfuncties.
- Verbind vergunningverlening aan herstel van omliggende Natura2000-gebieden.
- Verplicht ecologische onderbouwing en gebiedsgerichte monitoring.

7. NOORDZEE-AANLOOP EN ANKERPLAATSEN

Een belangrijk deel van de milieubelasting van de Rotterdamse haven vindt niet plaats binnen de havenmuren, maar op zee: in de aanlooproutes en op de ankerplaatsen van zeeschepen. Toch wordt dit in de visie niet behandeld als onderdeel van de totale emissiebelasting van de haven. De uitstoot van CO₂, NO_x, fijnstof en roet afkomstig van scheepvaart wordt veelal toegerekend aan het nationale emissieplafond of aan internationale scheepvaart, zonder dat het havenbeleid daar verantwoordelijkheid voor neemt. In de huidige situatie liggen regelmatig tientallen schepen langdurig te wachten op ankerplaatsen, zonder walstroom, waardoor emissies en hinder ontstaan voor kustnatuur en -bewoners. Deze situatie is niet houdbaar in een context van scherpere milieudoelen. De haven profiteert economisch van deze stromen en moet daarom ook verantwoordelijkheid nemen voor hun milieugevolgen. De komende jaren moeten haven, rijk en regio gezamenlijk werken aan het terugdringen van wachttijden, het stimuleren van schonere schepen en het aanleggen van emissiearme voorzieningen op zee, inclusief walstroom op rede. Daarnaast moeten alle maritieme emissies die direct samenhangen met Rotterdam als bestemming worden meegeteld in de regionale milieubalans.

Advies NMZH

- Neem de aanloop en ankerplaatsen expliciet op in de emissieberekening van de haven.
- Stel reductiedoelen op voor scheepvaartermisies op zee en in de havenmonding.
- Stimuleer schone scheepvaart, minimaliseer wachttijd en investeer in walstroom ook op rede.

8. VESTIGINGS- EN INVESTERINGSKLIMAAT

De Havenvisie koppelt een sterk vestigingsklimaat aan ruimte, energie-infrastructuur en handelstoegang. Deze factoren zijn van oudsher van groot belang geweest voor het succes van de Rotterdamse haven, maar hun vanzelfsprekendheid neemt af. Ruimte in het havengebied is schaars geworden, het elektriciteitsnet kent structurele congestie, en duurzame energie is duur en beperkt beschikbaar. Daar komt bij dat de geopolitieke stabiliteit wereldwijd onder druk staat. Conflicten, oorlogen (zoals in Oekraïne), spanningen tussen grootmachten (Amerika, China, Rusland, India) en de terugkerende grilligheid van de Amerikaanse handelspolitiek – zoals zichtbaar in de handelsoorlogen en unilaterale sancties onder president Trump. Dit alles zorgt voor toenemende onzekerheid in de wereldeconomie en het internationale financiële verkeer. Deze instabiliteit maakt duidelijk dat een robuust en toekomstgericht vestigingsklimaat niet alleen een economisch vraagstuk is, maar ook een strategisch en maatschappelijk vraagstuk.

In deze context is het vestigingsklimaat niet langer een neutraal gegeven, maar moet het actief gestuurd worden in lijn met publieke belangen en maatschappelijke waarden. De economische ontwikkeling van het havengebied moet voortaan ecologisch, sociaal en juridisch robuust zijn. Dat betekent dat investeringen niet alleen worden beoordeeld op hun economische waarde, maar ook op hun bijdrage aan klimaatdoelen, circulaire ketens, duurzame werkgelegenheid, gezondheid en leefomgevingskwaliteit. Zonder zo'n integrale toets dreigt lock-in van vervuilende of onhoudbare economische activiteiten.

Een bijkomende uitdaging is dat veel grote bedrijven in het Haven Industrieel Cluster (HIC) onderdeel zijn van internationale concerns met een internationale aansturing. Deze bedrijven werken primair voor aandeelhouders en globale markten, en hebben vaak een beperkte binding met de regio Rotterdam. De bereidheid om te investeren in regionale verduurzaming of leefomgevingskwaliteit is niet vanzelfsprekend, zeker niet als deze investeringen op korte termijn geen financieel rendement opleveren. Dit vergroot de noodzaak van een vestigingsbeleid dat maatschappelijke meerwaarde als leidend criterium hanteert. De komende tien jaar zijn cruciaal voor het leggen van dit fundament. Dit vereist dat het Havenbedrijf, overheden en maatschappelijke partners gezamenlijk een koers bepalen waarin publieke waarden, ecologische grenzen en sociale rechtvaardigheid centraal staan.

Advies NMZH

- Herformuleer het vestigingsklimaat als duurzaam, strategisch en maatschappelijk gelegitimeerd.
- Ontwikkel duurzaamheidseisen en integrale toetsing voor nieuwe én bestaande bedrijvigheid.
- Veranker publieke waarden, milieu en brede welvaart expliciet in toelatingskaders, vergunningverlening en contractvorming.
- Stimuleer bedrijven met een regionale verankering en actieve bijdrage aan de leefomgeving, infrastructuur en energietransitie.

9. DIGITALISERING, INNOVATIE EN VEILIGHEID

De Havenvisie 2050 benadrukt het belang van technologische innovatie, digitalisering en veiligheid als randvoorwaarden voor een moderne, concurrerende haven. Er is sprake van toenemende automatisering van logistieke processen, inzet van data voor efficiëntere afhandeling van goederen, en voorbereiding op autonome vaart. Deze ontwikkelingen brengen kansen mee voor duurzaamheid en efficiëntie, maar ook risico's op het gebied van werkgelegenheid, energieverbruik en cyberveiligheid. In de huidige situatie zijn veel processen in de haven nog afhankelijk van menselijke arbeid, fossiele energie en fysieke controlemechanismen. Met de digitaliseringsslag komen nieuwe kwetsbaarheden in beeld, zoals verstoring van datastromen, afhankelijkheid van softwareleveranciers, en mogelijke inbreuken op privacy of veiligheid. Tegelijk kan grootschalige automatisering leiden tot afname van laaggeschoolde werkgelegenheid zonder dat daar sociale vangnetten tegenover staan.

De komende jaren is het noodzakelijk dat innovatie gepaard gaat met maatschappelijke waarborgen. Dat betekent dat digitalisering en automatisering gepaard moeten gaan met strikte eisen aan energieverbruik, privacy, digitale weerbaarheid en sociale impact. Ook moet het veiligheidsbeleid worden uitgebreid met robuuste maatregelen tegen overstromingsrisico's, cyberaanvallen, incidenten met gevaarlijke stoffen en zelf defensie gerelateerde handelingen.

Advies NMZH

- Ontwikkel een toetsingskader voor digitalisering met eisen aan energieverbruik, veiligheid en inclusie.
- Zorg voor sociale begeleidingsprogramma's bij verlies van banen door automatisering.
- Versterk cyberweerbaarheid, klimaatadaptieve dijken en rampenbestrijding in het veiligheidsbeleid.

10. SOCIALE DIMENSIE EN INCLUSIVITEIT

De Havenvisie benoemt dat de haven een inclusieve, veerkrachtige en sociaal rechtvaardige plek moet zijn om te werken en te wonen. Dit is positief, maar er ontbreekt een concrete uitwerking van hoe dit wordt bereikt. Ook worden de bestaande sociale spanningen en verschillen tussen havenwerkers, bewoners en nieuwe economische functies onvoldoende geadresseerd.

In de praktijk bestaat de havenregio uit een diverse groep mensen met uiteenlopende opleidingsniveaus, arbeidsvoorwaarden en woonomstandigheden. De energietransitie en digitale transitie bieden kansen voor nieuwe werkgelegenheid, maar brengen ook risico's op verdringing, precariteit of onveiligheid mee. Zonder proactieve sturing kunnen deze transitie bestaande ongelijkheden verdiepen en uiteindelijk leiden tot sociale onrust. Voor de komende decennia is nodig dat het havenbeleid expliciet inzet op eerlijke transitie: scholingstrajecten, baangaranties, participatie van bewoners en rechtvaardige verdeling van lusten en lasten. Ook moet de relatie tussen haven en stad beter worden ingericht, zodat bewoners invloed kunnen uitoefenen op besluiten die hun leefomgeving raken.

Advies NMZH

- Ontwikkel een sociaal programma voor eerlijke transitie met aandacht voor scholing, participatie en inclusie.
- Veranker het recht op een gezonde leefomgeving in ruimtelijke besluitvorming.
- Betrek bewoners, vakbonden en maatschappelijke organisaties structureel bij havenbeleid.

11. STURING, EVALUATIE EN TRACKRECORD

De Havenvisie 2050 schetst een ambitieus toekomstbeeld, maar blijft te vaag over de noodzakelijke bestuurlijke sturing, tussentijdse bijstelling en evaluatie. Zonder heldere prestatie-indicatoren, tussendoelen en afspraken over monitoring, bestaat het risico dat voortgang pas laat wordt getoetst—met alle gevolgen van dien. De ervaring met de Havenvisie 2030 onderstreept dit risico: ondanks stevige ambities is die visie nooit systematisch geëvalueerd in het publieke domein, en bleef de structurele CO₂-reductie uit. Sinds 1990 is de totale uitstoot van het havengebied slechts marginaal gedaald, ondanks tientallen jaren beleid, convenanten en innovatiesubsidies.

Een geloofwaardige visie tot 2050 vraagt om lerend beleid, dat voortbouwt op eerdere ervaringen en ruimte biedt voor bijsturing. Dat betekent: duidelijke prestatie-indicatoren voor CO₂-uitstoot, ruimtegebruik, biodiversiteit, circulariteit en sociale impact. Deze indicatoren moeten gekoppeld worden aan vaste ijkmomenten—bijvoorbeeld in 2030, 2035 en 2040—met expliciete doelstellingen en sancties bij achterblijvende voortgang. Alleen zo ontstaat structurele prikkel tot verbetering. Daarnaast ontbreekt nu een transparant en publiek toegankelijk systeem voor monitoring van ecologische, sociale en economische prestaties in het gehele havengebied, inclusief zee, aanlooproutes en ankerplaatsen. Ook is onduidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is: het Havenbedrijf, gemeenten, provincie en Rijk lijken beleidsmatig onvoldoende op elkaar afgestemd. Zonder bestuurlijke afstemming, gedeelde verantwoordelijkheid en gezamenlijke regie dreigt versnippering. Tenslotte is financiering een blinde vlek in de visie. Er is geen inzicht in de verdeling van publieke en private middelen, of in de rol van subsidies, vergroeningscriteria, havengelden en belastingen. Heldere financiële randvoorwaarden—waarbij het principe ‘de vervuiler betaalt’ leidend is—zijn essentieel om doelen daadwerkelijk te realiseren. Tegelijk moet ruimte worden geboden aan koplopers door gerichte stimulansen.

Advies NMZH

- Evalueer expliciet de resultaten en lessen van de Havenvisie 2030.
- Stel een concreet sturingskader op met prestatie-indicatoren en toets momenten in 2030, 2035, 2040 en 2045.
- Ontwikkel een publiek toegankelijk monitoringsysteem voor emissies, ruimtegebruik, biodiversiteit en sociale impact.
- Breng financieringsstromen in kaart en pas het principe ‘de vervuiler betaalt’ structureel toe.
- Verduidelijk de rollen en verantwoordelijkheden van Havenbedrijf, overheden en maatschappelijke partners in de uitvoering.

4. Conclusie en aanbevelingen

De concept Havenvisie 2050 presenteert een ambitieus toekomstbeeld, waarin de haven transformeert tot een klimaatneutrale, circulaire en inclusieve economische motor. De NMZH onderschrijft deze inzet, maar constateert dat de visie op cruciale onderdelen tekortschiet in realiteitszin, uitvoeringskracht en ecologische verankering. De koers is onvoldoende aangepast aan recente beleidswijzigingen zoals de bijstelling van wind-op-zee, netcongestie en de geopolitieke realiteit, en leert te weinig van het uitblijven van structurele CO₂-reductie sinds 1990.

De visie vertrouwt zwaar op technologie en groei, maar laat randvoorwaarden voor uitvoering, financiering en bestuurlijke regie grotendeels open. Cruciale aspecten zoals milieueffecten op zee, in de aanloopzones en op natuurgebieden blijven onderbelicht. Ook ontbreken tussendoelen voor 2030 en 2040, evenals prestatie-indicatoren en een systeem van sturing en bijstelling. De ervaringen met de Havenvisie 2030 tonen aan dat zonder harde evaluaties en duidelijke resultaatsverplichtingen, ambities snel kunnen verdampen.

De NMZH adviseert daarom een herziening van de visie op vier kernpunten:

- Herijking van uitgangspunten – Baseer de visie op het Klimaatakkoord van Parijs (1,5°C-scenario), de Sustainable Development Goals en het integral-scenario van de Club van Rome. Stel ecologische draagkracht en maatschappelijke meerwaarde centraal.
- Tussendoelen en sturing – Ontwikkel een concreet sturingskader met prestatie-indicatoren en ijkmomenten (2030, 2035, 2040 en 2045) voor CO₂-reductie, circulariteit, biodiversiteit, ruimtegebruik en sociale impact.
- Financiële onderbouwing – Breng publieke en private investeringen in beeld, pas het principe 'de vervuiler betaalt' consequent toe en geef richting via stimulerend instrumentarium zoals tenders, vergroeningscriteria en aangepaste havengelden.
- Robuuste governance – Benoem verantwoordelijkheden van Rijk, provincie, gemeente en Havenbedrijf expliciet, en richt een publiek toegankelijk systeem in voor monitoring, bijstelling en verantwoording.

De komende tien jaar zijn cruciaal. Zonder bijstelling in het nu, zullen we in 2049 waarschijnlijk opnieuw moeten vaststellen dat de doelen niet haalbaar zijn. Met deze aanbevelingen biedt NMZH handvatten voor een geloofwaardige, gedragen en ecologisch verantwoorde havenontwikkeling richting 2050.

Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland

Laan van Nieuw Oost-Indië 131E
2593 BM Den Haag

Info@milieufederatie.nl
www.milieufederatie.nl

070-3040114

NL29 TRIO 0788 8936 29
KvK 41129491

Samen voor een mooi
en duurzaam Zuid-Holland

